

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Beleidskader voor HTL-medewerkers

Inleiding

Nederland zet in op humane opvang van mensen die bescherming zoeken. Vreemdelingen die in Nederland een asielaanvraag hebben ingediend, worden opgevangen door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (hierna: COA) op opvanglocaties. Het COA heeft de verantwoordelijkheid en zorg om de veiligheid, leefbaarheid en beheersbaarheid op COA-opvanglocaties te waarborgen. Een klein aantal bewoners van het COA zorgt voor overlast. Deze overlast is een probleem dat niet alleen grote gevolgen heeft voor de rust en veiligheid van de andere bewoners, medewerkers en omwonenden, maar ook afbreuk doet aan het draagvlak in de samenleving. Asielzoekers die ernstige overlast veroorzaken, kunnen daarom in de handhaving en toezichtlocatie (hierna: htl) in Hoogeveen worden geplaatst. De htl is een aparte opvangvoorziening voor asielzoekers van 16 jaar en ouder met een streng regime.¹ De plaatsing is bedoeld om onaanvaardbaar gedrag te begrenzen en om de veiligheid en het welzijn van bewoners en personeel van de reguliere opvanglocaties te bevorderen.

Op de htl zijn werknemers van het COA en Dienst Justitiële Inrichtingen (hierna DJI) werkzaam. Zij worden in hun dagelijks werk ondersteund door boa's van DV&O. De medewerkers in de htl doen hun werk onder complexe omstandigheden. De htl is immers bedoeld voor ernstige overlastgevers waarbij lichtere maatregelen onvoldoende zijn gebleken in begrenzing van het negatieve gedrag en waarbij er (nog) onvoldoende gronden zijn om strafrechtelijke instrumenten in te zetten. Het personeel van de htl wordt geconfronteerd met (ernstige) incidenten die van hen vragen om de-escalerend in te grijpen om erger te voorkomen. Hierbij hebben zij verschillende taken en bevoegdheden.

Dit beleidskader is opgesteld voor het htl-personeel, zodat zij over handvatten beschikken voor hun dagelijkse werkzaamheden onder deze complexe omstandigheden. Er zal onder meer worden ingegaan op bevoegdheden en welke richtlijnen in acht genomen dienen te worden bij het omgaan met escalerende situaties. Dit kader is nodig om de htl voor een verantwoorde bedrijfsvoering en de veiligheid van het personeel en bewoners te borgen.

Ter aanvulling op dit beleidskader zijn er werkinstructies opgesteld door de individuele organisaties voor het personeel, waarin concreter op de operationele situatie wordt ingegaan.

¹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0017959/2023-09-29#HoofdstukI>, RVA 2005, artikel 1, onder n.

Htl-plaatsing

Htl-maatregel

De plaatsing van een vreemdeling naar de htl gebeurt door oplegging van een zogenaamde 'htl-maatregel'. Bij grensoverschrijdend gedrag kan het COA maatregelen opleggen aan de vreemdeling. Deze staan beschreven in het maatregelenbeleid van het COA.² Er zijn binnen het maatregelenbeleid van het COA twee soorten maatregelen met rechtsgevolgen: het Reglement Onthoudingen Verstrekkingen (rov)-maatregelen en de htl-maatregel. De htl-maatregel kan worden opgelegd na één incident met zeer grote impact of na meerdere incidenten met grote tot zeer grote impact. Dit betreft een zeer uitzonderlijke maatregel en vereist een grondige dossieropbouw op basis waarvan een zorgvuldige afweging wordt gemaakt door medewerkers en ketenpartners. Hiervoor zijn diverse waarborgen ingebouwd. Behalve naar de impact van het incident wordt bekeken of andere vormen van opvang beter passend zouden zijn, zoals intensief begeleidende opvang of opname in een psychiatrische instelling. Ook gaat het strafrecht uiteraard voor. Verder beoordeelt het GezondheidsZorg Asielzoekers (hierna GZA) vooraf of sprake is van contra-indicaties voor plaatsing vanuit medisch oogpunt, zowel lichamelijk als geestelijk. Tot slot wordt beoordeeld of op basis van de stand van de procedure/vertrektraject om redenen van opportuniteit aanleiding is om van de plaatsing af te zien. Deze werkwijze is reeds diverse keren door de rechter beoordeeld en daaruit is tot op heden gebleken dat de rechtszekerheid voldoende is geborgd.

De htl-maatregel wordt opgelegd bij beschikking. Op basis van de beschikking van het COA legt de Immigratie- en Naturalisatiedienst (hierna IND), de Dienst Terugkeer en Vertrek (hierna DT&V) of de politie (afhankelijk van waar de bewoner in de caseload zit) een vrijheidsbeperkende maatregel op, op grond van artikel 56 van de Vreemdelingenwet 2000. Die laatste beperkt de bewegingsvrijheid van een bewoner tot (in dit geval) het gebied van de htl. Uitzondering hierop is een bezoek aan een advocaat of arts óf als de asielzoeker afziet van opvang.

Doel

De htl is bedoeld voor asielzoekers die ernstig overlast veroorzaken met een grote tot zeer grote impact op bewoners en medewerkers, zoals (herhaaldelijk) agressief gedrag richting medebewoners of personeel, het aanrichten van vernielingen of het discrimineren of intimideren van de bewoners. Het kan hierbij gaan om het overtreden van de huisregels waarbij anderen schade ondervinden of groot gevaar lopen, zoals brandstichting, of om agressie en geweld tegen medewerkers, medebewoners of derden. De htl plaatsing is noodzakelijk om het negatieve gedrag van de betreffende vreemdeling te monitoren en begrenzen. Hierdoor wordt de veiligheid en leefbaarheid voor medewerkers, medebewoners en omwonenden op de reguliere opvanglocaties beschermd.

Tijdens het verblijf van de bewoner op de htl is daarnaast in de begeleiding aandacht voor gedragsbeïnvloeding gericht op positieve gedragsverandering en het voorkomen van incidenten. Het COA maakt gebruik van diverse methoden die ook door de reclassering en DJI worden gebruikt. Er is aandacht voor bewustwording van zowel de eigen problematiek als de gevolgen daarvan op de omgeving en het aanbieden en aanleren van handelingsperspectieven of gedragsalternatieven. Eveneens is aandacht voor de mogelijke oorzaken van het overlast gevend gedrag.

² <https://www.coa.nl/sites/default/files/2022-03/Maatregelenbeleid%20COA.pdf>

De huisregels op de htl zijn strenger dan op een regulier azc. Er is sprake van een sober regime en voorzieningen worden verstrekt in natura. Ook geldt een wekelijkse meldplicht bij de politie en een dagelijkse inhuysregistratie bij het COA.

Personeel htl

Op de htl zijn werknemers van het COA en DJI werkzaam. Samen vormen zij de groep woonbegeleiders. Zij worden in hun dagelijks werk ondersteund door boa's van DV&O. De medewerkers in de htl doen hun werk onder complexe omstandigheden. De htl is immers bedoeld voor ernstige overlastgevers waarbij lichtere maatregelen onvoldoende zijn gebleken in begrenzing van het negatieve gedrag en waarbij er (nog) onvoldoende gronden zijn om strafrechtelijke instrumenten in te zetten. Het personeel van de htl wordt zo goed als dagelijks geconfronteerd met (ernstige) incidenten die van hen vragen om de-escalerend in te grijpen om erger te voorkomen. Veiligheid is daarom een belangrijk aandachtspunt.

Het COA en DJI investeren waar mogelijk in instrumenten om personeel zo goed mogelijk te voorzien van handvatten om met deze doelgroep om te gaan.

Inzet boa's op htl

In het kader van de Risico Inventarisatie en Evaluatie is veel gedaan om de situatie op de werkvloer van de htl zo veilig mogelijk te maken. COA- en DJI-personeel volgen bijvoorbeeld speciale trainingen zoals over fysieke weerbaarheid. In het geval de-escalerend optreden niet de gewenste effecten sorteert en sprake is van een risicovolle situatie dan hebben COA- en DJI-personeel geen andere (gewelds)bevoegdheden dan personeel op reguliere COA locaties.

Zij mogen zich -net als iedere andere burger- wel met gepast geweld verweren om gevaar voor zichzelf of derden af te wenden (noodweer) en zij mogen bij betrapting op heterdaad de dader aanhouden (en met gepaste dwang vasthouden en overdragen aan een politieambtenaar of boa). De zelfverdediging gaat niet verder dan noodzakelijk en proportioneel is.

Optreden op basis van noodweer en op heterdaad is niet in alle gevallen voldoende om de veiligheid op de htl te borgen. Gelet op de bijzondere situatie van de htl (concentratie van meerdere ernstige overlast gevende asielzoekers op een locatie onder een sober, streng regime) is de aanwezigheid van boa's dan ook van groot belang voor de veiligheid van medewerkers én bewoners. Wanneer situaties dreigen te escaleren, schakelt het personeel de boa's van DV&O in die meer bevoegdheden hebben om te interveniëren en daarbij, indien nodig en waar passend, geweldsmiddelen mogen gebruiken (handboeien, wapenstok en pepperspray). Deze escalatiemogelijkheid is essentieel om de veiligheid en beheersbaarheid op de htl te kunnen waarborgen, en is daarmee randvoorwaardelijk voor het adequaat functioneren van deze locatie.

Wettelijke grondslag bevoegdheden htl personeel

Er moet kunnen worden ingestaan voor de veiligheid van het personeel en bewoners van de htl. Hiervoor is het noodzakelijk dat personeel op de locatie de-escalerend kan optreden indien de situatie daarom vraagt.

Geweld

Geweld is elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken. Het aanwenden van geweld is het gebruiken van geweld, waaronder mede wordt verstaan het gebruik van een gewelddmiddel.³ Alle handelingen waarbij fysieke kracht wordt uitgeoefend kunnen vrij snel onder de geweldsdefinitie vallen. Het gebruik van fysiek geweld wordt reeds begrensd door de criteria proportionaliteit en subsidiariteit.

Er zijn vele vormen van fysiek geweld en de wijze van inzet is altijd afhankelijk van een concrete situatie. Daarbij kunnen de verschillende vormen van fysiek geweld ook nog in verschillende gradaties worden toegepast, waarbij het mogelijk effect op de persoon die dit geweld ervaart, sterk varieert.⁴

Regulier COA- en DJI-personeel

Het reguliere COA- en DJI-personeel heeft geen bevoegdheid om geweld te gebruiken. Het personeel mag zich – net als iedere andere burger – wel met gepast geweld verweren om gevaar voor zichzelf of derden af te wenden (noodweer) en bij betrapting op heterdaad de dader aanhouden (en met gepaste dwang vasthouden en overdragen aan een politieambtenaar of boa). Dit geldt ongeacht de locatie.

BOA's

De boa's van DV&O zijn als toezichthouder belast met het toezicht op de naleving van de wettelijke voorschriften met betrekking tot vreemdelingen.⁵ Zij houden toezicht op een aantal toezichtsmaatregelen uit de Vw 2000. In het bijzonder het gebiedsgebod en de aanwezigheidsplicht voor (afgewezen) asielzoekers om zich beschikbaar te houden in het asielzoekerscentrum in verband met het onderzoek naar zijn asielaanvraag en om zich daarbij te houden aan de aanwijzingen van de bevoegde autoriteiten op de HTL (daaronder begrepen de huisregels van de HTL).⁶

De DV&O boa's zijn aangewezen als boa in Domein VI en als zodanig bevoegd tot opsporing van alle strafbare feiten *voor zover dat noodzakelijk is voor een goede uitoefening van hun functie als toezichthouder vreemdelingentoezicht en het daaraan gekoppelde takenpakket*. Op grond van artikel 108, vierde lid Vw 2000 zijn de DV&O boa's in de eerste plaats belast met de opsporing van de in het eerste lid van deze bepaling genoemde strafbare feiten. Dit zijn onder meer de overtreding van het gebiedsgebod en de aanwijzingen op grond van artikel 55 en 57 Vw,

³ Artikel 1, vierde lid, aanhef en onder onderdelen b en c, Ambtsinstructie voor de politie, Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren.

⁴ Nota van toelichting, Ambtsinstructie politie, KMar en andere opsporingsambtenaar, Stb. 2021, 46.

⁵ Het gaat om vreemdelingentoezicht, als bedoeld in artikel 47, eerste lid, onder c van de Vreemdelingenwet 2000 en artikel 4.1, eerste lid, onder d, van het Voorschrift Vreemdelingen 2000.

⁶ Hoewel de DV&O boa toezicht houdt op de op grond van artikel 55 en 57 Vw gegeven aanwijzingen die de naleving van de huisregels betreffen, is de boa niet bevoegd om die aanwijzingen zelf te geven.

daaronder begrepen de huisregels van de HTL. Op grond van artikel 108, vierde lid Vw zijn de boa's tevens belast met de opsporing van 'de feiten, strafbaar gesteld in de artikelen 179 tot en met 182 en 184 van het Wetboek van Strafrecht, voor zover deze feiten betrekking hebben op een aanwijzing, vordering of handeling, gedaan of ondernomen door henzelf.'

Daarnaast zijn de boa's op de HTL opsporingsbevoegd als het gaat om bedreiging, mishandeling, vernieling en diefstal.⁷ Over deze op grond van het Wetboek van Strafrecht strafbare feiten is in de HTL-huisregels expliciet opgenomen dat die op de HTL niet zijn toegestaan.

Voor al deze feiten geldt dat de boa's beschikken over de opsporingsbevoegdheid die in het Wetboek van Strafvordering aan opsporingsambtenaren is toegekend.⁸ Zij kunnen deze opsporingsbevoegdheid alleen aanwenden bij een redelijk vermoeden dat een van deze strafbare feiten is gepleegd.

Voor alle andere strafbare feiten geldt dat de boa deze opsporingsbevoegdheid niet kan uitoefenen.⁹

Deze opsporingsbevoegdheid wordt ontleend aan de boa-status van de ambtenaren van DV&O.¹⁰

Bij het houden van toezicht op toezichtmaatregelen uit de Vreemdelingenwet en de opsporing van de in artikel 108, lid 4 Vw genoemde strafbare feiten en van bedreiging, mishandeling, vernieling en diefstal heeft de boa de bevoegdheid om gepast geweld te gebruiken, bijvoorbeeld indien de vreemdeling onvoldoende medewerking verleent en dwang noodzakelijk is.¹¹ De bevoegdheid om geweld te gebruiken wordt ontleend aan de boa-status. Het gaat hier om de dwangbevoegdheden, bedoeld in artikel 7, eerste, derde en vierde lid, Politiewet 2012. De uitoefening van deze bevoegdheden is aan strikte voorwaarden verbonden.¹²

Strafbepaling

Indien de DV&O boa's in de functie van toezichthouder vreemdelingentoezicht strafbare of dreigende strafbare feiten, als bedoeld in artikel 108, eerste en vierde lid Vw of bedreiging, mishandeling, vernieling en diefstal zien, brengt het gegeven dat zij boa zijn met zich mee dat zij kunnen handelen, waar nodig en proportioneel met geweld.

⁷ Besluit van de Minister van Justitie en Veiligheid (nr. 5464217) strekkende tot aanvulling van de opsporingsbevoegdheid van buitengewoon opsporingsambtenaren bij Dienst Vervoer & Ondersteuning.

⁸ Met uitzondering van het negeren van een aanwijzingen/bevel van de boa. Dat is niet strafbaar (zie Hoge Raad 29 januari 2008, ECLI:NL:HR:2008, BB410, NJ 2008, 206). Derhalve ontbreekt in zoverre een opsporingsbevoegdheid.

⁹ Bij ontdekking op heterdaad van een ander strafbaar feit dan bedreiging, mishandeling, vernieling en diefstal of de strafbare feiten van artikel 108, vierde lid, Vw kunnen de boa's wel op grond van artikel 53 WvSv tot aanhouding overgaan, maar dat doen zij dan als burger. Zij beschikken dan niet over de bevoegdheden van artikel 7 Politiewet 2012.

¹⁰ De grondslag hiervoor ligt in artikel 47, eerste lid, aanhef en onder c Vw jo. artikel 4.1, lid 1, onder d, VV juncto artikel 2 van het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar Dienst Vervoer & Ondersteuning 2019 (BWBR0041893).

¹¹ artikel 7, eerste en negende lid, Pw 2012 jo. artikel 142, eerste lid, onderdeel c, WvSv jo. artikel 2 voornoemd Besluit (zie voetnoot 7), in samenhang met artikel 6, eerste lid, Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar DV&O 2019.

¹² Deze zijn in verschillende formuleringen opgenomen in art 7, lid 1, 3 en 4, Pw 2012.

Daarnaast bevat de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren regels ter uitvoering van artikel 7 Pw 2012.

De boa's zijn belast met het toezicht op de naleving van en de opsporing van overtredingen van met name het gebiedsgebod, de huisregels van de HTL alsmede van bedreiging, mishandeling, vernieling en diefstal. De toezichthoudende taak van de boa's omvat ook het voorkómen van deze strafbare feiten en schendingen van het gebiedsgebod en de huisregels. Hierbij is van belang dat overtreding van toezichtsmaatregelen uit de Vw 2000 en van de huisregels van het COA op de HTL een strafbaar feit oplevert. Tevens zijn dwang en verzet met (bedreiging met) geweld tegen de DV&O boa en het opzettelijk belemmeren van handelingen van de DV&O boa strafbare feiten die onder de opsporingsbevoegdheid van de DV&O boa vallen, mits die strafbare feiten zich voordoen bij de uitoefening van hun functie als toezichthouder vreemdelingtoezicht.¹³ Dat vormt de grondslag voor het handelen zoals DV&O boa's dat nu doen in de htl, naast hun taak als toezichthouder op grond van de Vw 2000.

Voor alle andere strafbare feiten geldt dat de boa's op de HTL niet over deze opsporingsbevoegdheden beschikken. Alsdan mag de boa niet optreden, ook niet ter voorkóming daarvan.¹⁴

Geweldsmiddelen

Wanneer geweld mag worden gebruikt, hangt af van het geval en is niet in het algemeen te zeggen. Net als voor de politie, geldt ook voor de boa's dat de-escalatie altijd het uitgangspunt is.

Voor de toepassing van geweld gelden richtlijnen.¹⁵ De uitoefening van de bevoegdheden van artikel 7 Pw 2012 is aan strikte voorwaarden verbonden, die ook gelden voor vreemdelingtoezicht en opsporing en voorkóming van voornoemde strafbare feiten. De belangrijkste daarvan zijn de voorwaarden van subsidiariteit en proportionaliteit, die in verschillende formuleringen zijn opgenomen in artikel 7 lid 1, 3 en 4, Pw 2012. Daarnaast moeten de regels in de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren regels in acht worden genomen.¹⁶

De DV&O-boa is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld of vrijheidsbeperkende middelen te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik hiervan verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.¹⁷

Daarnaast geldt de dubbele proportionaliteitseis,¹⁸ inhoudende dat de uitoefening van de geweldsbevoegdheden in verhouding tot het beoogde doel redelijk en

¹³ Artikel 108, vierde lid, Vw 2000, artikelen 179 t/m 182 en 184 WvSr. Het negeren van een bevel van de boa is niet strafbaar, zie voetnoot 8.

¹⁴ Zie tevens voetnoot 9 over ontdekking op heterdaad.

¹⁵ Deze richtlijnen volgen uit artikel 7, eerste en zevende lid, van de Politiewet 2012.

¹⁶ Dit maakt dat bijvoorbeeld de dreiging van een schending van een huisregel niet snel het toepassen van fysieke dwang zal rechtvaardigen. Of dat een veiligheidsfoullering niet is toegestaan omdat de vereiste dreiging van onmiddellijk gevaar voor het leven of de veiligheid van de betreffende persoon, de boa zelf of een derde ontbreekt (art 7, lid 3 Pw 2012). Verder is bij voorbeeld van belang dat het omlaggen van handboeien alleen is toegestaan ten behoeve van het ordelijk verloop van een aanhouding.

¹⁷ Artikel 7, eerste lid, Politiewet 2012.

¹⁸ Artikel 7, vijfde lid, Politiewet 2012.

gematigd moeten zijn. De-escalatie is altijd het uitgangspunt; toepassing van geweld is dus altijd een uiterst middel.

Verder is het gebruik van een geweldsmiddel of vrijheidsbeperkend middel (handboeien) uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar aan wie dat middel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het middel hem is toegekend, en die in het gebruik van dat middel is geoefend.¹⁹

Dat de DV&O-ba kan inschatten wanneer en op welke wijze gebruik van geweld is gerechtvaardigd, wordt geborgd door de eisen van bekwaamheid en geoefendheid uit het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar. Het gebruik van geweld moet altijd gemeld worden aan de hulpofficier van justitie.²⁰

In de Regeling van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie van 24 september 2014, nummer 562329 (artikelsgewijze toelichting, onderdeel K) is neergelegd dat de boa's van DV&O de dwangbevoegdheden mogen uitoefenen met gebruikmaking van handboeien, korte wapenstok, pepperspray en vuurwapen.²¹ Op de HTL wordt door de DV&O boa geen gebruik gemaakt van een vuurwapen.

Fouilleren

De DV&O-ba kan onderzoek doen aan kleding en voorwerpen bij de uitoefening van een hem wettelijk toegekende bevoegdheid of bij een handeling ter uitvoering van de politietaak, indien uit feiten of omstandigheden blijkt dat een onmiddellijk gevaar dreigt voor hun leven of veiligheid of die van de ambtenaar zelf of van derden, en dit onderzoek noodzakelijk is ter afwending van dit gevaar.²²

Een boa van de DV&O mag een vreemdeling fouilleren en diens bagage controleren bij de plaatsing op de htl. De boa heeft deze bevoegdheid in het kader van de uitoefening van de toezichtstaak, te weten handhaving van de artikel 56 Vw maatregel. Voor het fouilleren van een vreemdeling en bagagecontrole, ook indien die op eigen gelegenheid is gereisd naar de htl en zich meldt bij de poort, geldt dat sprake moet zijn van een onmiddellijk gevaar voor leven of veiligheid in voormelde zin. Op gelijke voet mag een bewoner ook worden gefouilleerd indien die de htl voor een korte duur heeft verlaten voor bij voorbeeld een bezoek aan advocaat en daarna terugkomt naar de htl.

¹⁹ Artikel 4 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren.

²⁰ Artikel 17 jo. artikel 37, eerste lid, van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren.

²¹ De bevoegdheid vloeit voort uit artikel 6, eerste lid, Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar DV&O.

²² Artikel 7, derde en negende lid, Politiewet 2012 jo. artikel 142, eerste lid, Wetboek van Strafvordering.

Interventie ladder

Hieronder is weergegeven welke interventies mogelijk zijn indien zich incidenten voordoen op de htl.

De Interventieladder bestaat uit de volgende vijf stappen:

1. Aanspreken en verzoeken tot het beëindigen van het ongewenste gedrag;
2. Met een lichte aanraking (hand op schouder of even bij de arm pakken) een bewoner bewegen te luisteren;
3. Met lichte drang (bij de arm pakken of arm van de medewerker in de rug van de bewoner ter ondersteuning) een bewoner bewegen mee te werken of bij een dreigende escalatie tussen bewoners deze van elkaar te scheiden;
4. Met dwang (vastpakken met één of meerdere medewerkers) een bewoner uit een situatie halen;
5. Een bewoner met aangeleerde technieken het evenwicht ontnemen en naar de grond brengen en zo snel, en zo kort mogelijk op die manier onder controle houden.

Preventief

Bij ongewenst gedrag kan allereerst worden overgegaan tot aanspreken en verzoeken tot het beëindigen van het ongewenste gedrag. Deze handeling mag door het reguliere personeel op de HTL worden verricht (interventie 1).

Escalatie

Indien een situatie op de htl ontstaat waarin sprake is van een (mogelijke) escalatie, dan mag al het personeel op de htl, gelijk aan het personeel op bij voorbeeld een school of in een zorginstelling, iemand met lichte aanraking (hand op schouder of even bij de arm pakken) bewegen om te luisteren naar een bevel in het kader van de-escalatie (interventie 2). Gedacht kan worden aan een bewoner die blijft weigeren een ruimte te verlaten ondanks meerdere verzoeken hiertoe. Hierbij is in de wet een duidelijke scheidslijn aangegeven: als je iemand bij de arm pakt met lichte grip en de persoon luistert naar het bevel en loopt mee zonder verzet of tegenstribbelen dan valt dit niet onder de definitie van geweld en is het toegestaan.

Een escalerende situatie kan ook vragen om verwijdering van een bewoner uit de betreffende situatie. Als in die situatie kracht en/of dwang van meer dan geringe betekenis moet worden ingezet (gemerkt wordt dat iemand zich begint te verzetten en/of het personeel gaat ertoe over om bijvoorbeeld iemand mee te trekken, waardoor meer dan geringe kracht wordt gebruikt) dan is er sprake van geweld. Er wordt meer dan geringe kracht toegepast en daarmee wordt iemand gedwongen (interventie 3). Dit mag niet door het reguliere personeel op de htl worden gedaan, maar wel door de boa's van de DV&O. Zij zijn bevoegd om, indien nodig en waar passend, geweld toe te passen indien zij in de uitoefening van hun taak als toezichthouder geconfronteerd worden met een (dreigend) strafbaar feit. Het gaat hier nadrukkelijk niet om alle strafbare feiten, maar uitsluitend om de strafbare feiten als bedoeld in artikel 108, vierde lid Vw en bedreiging, mishandeling, vernieling en diefstal.

Dit doet zich voor in de escalerende situatie. Hierbij kan het gaan om de overtreding van het gebiedsgebod van artikel 56 Vw, het niet opvolgen van aanwijzingen van

bevoegd COA-personeel of de huisregels over de veiligheid²³, dan wel om bij voorbeeld mishandeling of vernieling. Daarnaast kan het gaan om dwang en verzet met (bedreiging met) geweld tegen de DV&O boa en het opzettelijke belemmeren van handelingen van de DV&O boa, mits deze strafbare feiten zich voordoen bij de uitoefening van hun functie als toezichthouder vreemdelingtoezicht. Zodra de situatie van aanraking over gaat naar (lichte) dwang zal de boa van de DV&O het dus van het reguliere personeel moeten overnemen.

Voor de duidelijkheid wordt opgemerkt dat van belang is dat de lijn tussen interventie 2 en interventie 3 dun is. Het is belangrijk om hier scherp op te zijn bij de uitvoering door het personeel.

Een escalerende situatie kan ook bestaan uit bij voorbeeld fysieke agressie tussen bewoners. Een escalerende situatie in deze orde van grootte maakt het noodzakelijk dat bewoners van elkaar gescheiden worden. Indien interventiestappen 1, 2 en 3 niet toereikend (blijken te) zijn, mag de DV&O boa de betreffende bewoner(s) met dwang (vastpakken met één of meerdere medewerkers) uit de situatie halen (interventie 4).

Tot slot kunnen situaties zich voordoen waarin ook interventiestap 4 niet toereikend blijkt te zijn en direct fysiek ingrijpen door de boa's noodzakelijk is om de escalerende situatie te doen beëindigen. In deze situatie mogen de DV&O boa's overgaan tot toepassing van interventiestap 5.

²³ Deze aanwijzingen zijn op grond van artikel 55 Vw 2000 een toezichtsmaatregel, waarvan ingevolge artikel 108 Vw 2000 de overtreding door de bewoner een strafbaar feit oplevert.